

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravništvo je v hiši šte. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Lavoslav Novak. — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek

: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje petič-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Bombe na Ljubljano.

Zadnjič smo že sporočili, da je Lah prišel Ljubljancane strašiti z bombami. Maščeval se je za napad na Milan, pa se mu ni obneslo.

Uradno se razglša: „Podjetje italijanskega letalnega brodovja, ki se je bilo odpravilo dne 18. februarja proti Ljubljani, je klavrno izpadlo. Večino letal so prisilili že na bojni črti, da so se morala obrniti. Tri letala so dosegla Ljubljano in vrgla bombe blizu neke tamošnje bolnišnice in na več krajev v okolici, ne da bi bila dosegla kak uspeh. Pri povratku so napadli naši letalci sovražne letalce ter zbili neko veliko bojno letalo Capronijeve vrste.“

Italijani so pa poročali o svojem napadu na Ljubljano uradno tako: „Naše brodovje letal, vrste Caproni, je napravilo napad na Ljubljano. Drzni letalci so dosegli, dasi jih je zasledoval ogenj številnih obrambnih baterij in četudi so jih napadla sovražna letalna brodovja, svoj cilj. Skozi plasti oblakov so se spustili nad mesto in so vrgli nekaj dvanajstoric granat, min in bomb. En Caproni-aparat je napadlo 6 avstrijskih letalcev, ki so ga obkolili in prisilili, da se je moral izkrcati na sovražnem ozemlju. Ostala letala so se vrnila nepoškodovana srečno v naše črte.“

O napadu na Ljubljano se natančneje po naših listih sporoča še to-le: „V petek ob pol 11. uri dopoldne je priletel od juga sem italijanski letalec, ki je vrgel nekaj bomb na Ljubljano. Prva je udarila na Št. Jakobski trg, tri korake od rezervne bolnice št. 3 (Virantova hiša), in je v tla izkopala tri metre široko in 1 meter globoko jamo. Na treh sosednjih oknih so popokale šipe. Letalec se je obrnil potem proti Dolenjskemu kolodvoru ter je vrgel med potjo tri bombe, od katerih sta dve padli na dvorišče hiše št. 11 na Žabjeku, ena pa na Vožarski pot. Prst in šoder

sta letela na streho pritlične hiše in jo poškodovale. Neki mož je na dvorišču drva sekal in je bil sam doma, ostal je nepoškodovan, četudi je bomba udarila le tri korake od njega proč, samo sekira mu je padla iz rok. Nato je letalec vrgel še dve bombi, katerih ena je padla v Ljubljano, druga pa v močvirje. Vzdignila se je gosta megla in je letalcu vzela razgled. Ko je proti dvanajsti uri megla izginila, sta se opazili dve letali, ki sta pluli v smeri od Zaloga proti Ljubljani. Blizu stare cukrarnje je en letalec vrgel bombo, ki je ranila par oseb in enega konja ter razbila več šip. Druga bomba je padla na njivo za Lichtenurničnim zavodom in ni napravila nobene škode. Brambni topovi na gradu so začeli streljati na naglo leteča letalca in so ju odpodili.“

Italijanski časniki kriče o zmagoslavnem poletu na Ljubljano, vidi se pa iz našega natančnega poročila, da je to kričanje popolnoma neutemeljeno.

Ko so se tri letala vračala od Ljubljane proti Italiji in hotela iti čez Gorico, so nad Viprsko dolino naši tako močno nanje streljali, da se je dvoje letal moralo zasukati in odleteti proti Trstu, z enim velikim letalom Capronijeve vrste se je pa vnel v zraku strašen boj s strojnicami, ko so se dvignila naša letala in je obkroževala. Italijansko letalo je bilo zadeto in se je moralo spustiti pri Bukovici pri Gorici na tla ter ni doseglo italijanske bojne črte. Opazovalec je bil ubit, pilot težko ranjen in tretja oseba vjeta. V letalu so našli še 15 težkih bomb. Vjetnika, ki je laški stotnik, so pripeljali v Ljubljano.

Na Ljubljano je padlo 14 bomb in na okolico okoli 40. Pred cukrarno je bomba učenca Stanka Zoršena tako hudo ranila, da je potem v bolnici umrl. Imel je slovesen pogreb na stroške občine.

Razširjajte „Gorenjca!“

maše, ampak celebriral. Priden bojevnik je za čast božjo in blagor Istrijanov. Bog ga ohrani!

Pravičnega Bog ne zapusti! Ali tudi: „Bog Kranjca ne zapusti, če zna le cifre pisat“. Jaz sem si napisal cifro družega špitala in izpolnila se je resničnost tega pregovora nad menoj, in njegov blagoslov se je blagodejno razlil po bradi Aronovi. Raz konja razdelim na glavnem trgu, ki pa ne napravi tako trajnega utisa, kakor oni v Kropi, staro zalogo čokolade med mladi zarod Izakov in Jakobov. In glej čudo! Dasi ni bila „košer“ in že pol leta plesniva, so vendar narastli izvoljenci okoli mene kakor zvezde neba in pesek morja in hoteli, ko ni bilo več čokolade „en grajzar“. Imel sem res nekaj novih v hladnem žepu. Sežem po njih, zavihitim pest in vržem drobiž v jarek ob cesti. Kaj so storili in česa niso opustili obljubljeni sinovi, si lahko vsak sam misli. Jaz sem v upanju, da se ravno do mrtvega ne bodo pobili — kaj naj stori Galicija brez njih! — jezdaril dalje, dokler se nisem ustavil pred veliko šolo — v Bukovini so zelo lepe — privezal konja k češplji in stopil k špitalu v šoli, da obiščem kurata in dobim od njega telesne hrane, potem, ko mi je glagoljaš dal dušne. K sreči sem dobro zadel, v slavo zgornjega pregovora.

Vstopim in vidim družbo pri kosilu. Lepo belo pogrjnena miza, kakor je že dolgo nisem videl, več dolgovratnih steklenic in globokih krožnikov — vse to obzorje me ni nič manj razveselilo, kakor mogočnost telesne obsežnosti dveh oseb, ki sta očitno igrali tukaj glavno vlogo. Morebiti se bo kdo čudil, zakaj bi mogla

Italijansko bojišče.

Topništvo je dne 17. februarja slabejše delovalo. Italijani so zopet streljali na Naborjet. Pri Rombonu so naši vjeli 37 Italijanov in zaplenili jedno strojno puško, pri Oslavju so pa od zadnjih bojov še dobili 7 strojnih pušk, 2 metalca min in 1200 pušk.

V Gorici je od 2700 hiš vsled italijanskih napadov 1200 hiš močno poškodovanih in deloma popolnoma porušeni. Tudi bližnje vasi okoli Gorice stoje pod uničujočim ognjem Italijanov. V Pevmi ne stoji nobena hiša več. V Solkan in Vrtojbo so udarile težke granate. Gmotna škoda znaša samo v Gorici nad 20 milijonov kron. Seveda se skuša v mestu, ki šteje še nad 10 tisoč prebivalcev, storjena škoda vsaj deloma popraviti.

Škoda, ki so jo povzročili avstrijski letalci v Milanu se ceni na 3 milijone lir. Severno od kolodvorskega okraja so uničene tri tovarne, ki delajo za armado.

Dne 18. februarja so Italijani streljali na Fontanedo v Judikariji in pri Col di Lana z večjimi topovi. Pri Cellu je bil odbit italijanski napad. Na Koroškem so živahno obstreljevali Ukve, na Primorskem pa Mržli Vrh in goro Sv. Mihaela. Samo pri Oslavju so bili Italijani postavili 6 divizij, to je 140 tisoč mož.

Dne 21. februarja so bili topniški boji na vsi bojni črti ob Soči, posebno živahni pa pri Plaveh.

Naše letalno brodovje je 22. februarja napadlo tovarne v Lombardiji. Do Milana sta pripluli dve poizvedovalni letali. Neko drugo naše brodovje je napadlo italijansko letalno postajo in pristaniške naprave pri Desenzanu ob Gardskem jezeru. Napadi so imeli uspeh in srečno so se vrnila vsa letala kljub ljutemu obstreljevanju s topovi.

PODLISTEK.

Kako sem se klafil.

Resnična zgodba g. Jerneja. (Dalje.)

Bilo bi dolgočasno pripovedovati — dasi je bilo prav kratkočasno videti, kako je moja brav skakala čez jarke, kako so dvigale krave na paši repe in dirjale pred njo v visoka koruzna steblišča, kako so črede ovac — ne da bi bil kdo udaril pastirja — planile na štiri strani sveta, kadar je poskočil konj med nje; kako so se drle jate črnih vranov, ki so se morale umakniti na krive vrbe; kako so brzeli zajci, veliki kakor psi, iz brazd, kadar je butnilo kopito ob trdo kepo. Zato raje molče prejaham prvi del te poti in začnem govoriti šele ob pogledu na mestece v Bukovini, ki ima dva stolpa in tri advokate, ki sicer nič ne sejejo in ne žanjejo, pa se vendar rede. Tudi jaz sem prišel s tožbo v ta kraj, toda brez pomoči Juda sem se sam obtožil galiških grehov hrvaškemu kuratu. Pošten mož, dober in zgovoren, a suh, kakor bi ne bil v špitalu. Glagoljaš! Zato, da je večji red in snaga v cerkvi, se je izkuhala pred leti nova postava, da glagoljaši (v Istri in Dalmaciji so kraji, kjer opravljajo ti duhovniki sv. daritev po našem latinskem obredu, pa v staroslovenskem, z glagolico pisanem jeziku) smejo le v glagoliških cerkvah služiti v staroslovensčini, v vseh drugih pa le v latinščini sv. mašo. Tako tudi ta vrli mož, ki je trikrat prehodil peš vse Karpate, že od mobilizacije dalje ni glagoljal sv.

človeka debelost veseliti. Ker je to vprašanje sploh važno, naj ga mimogrede zgodba razloži. Jaz sem imel za tozadevno veselje zlasti tri razloge, zakaj že od pamtiveka je vseh dobrih reči po troje. Prvič sem bil vesel teh okroglih obrazov in teles, ker na daleč razodevajo važno resnico, da je naša vojna pravična in pisava sovražnikov o pomanjkanju pri nas lažnjiva. Debelost je pač znamenje mirne, čiste vesti in poštenega življenja, pa tudi dokaz, da nje nositelj ne živi samo od krompirja. Jaz bi bil celo zato, da se naj eden pusti Rusom vjeti, da se bodo na lastne oči prepričali (najbrže bi kak opozicijski, pacifistično nadahnjeni ilustrirani častnik širil fotografijo v celi ententi in pri nevtralcih), kako malo se pozna pri nas izstradalna politika. Bog ve, če bi ne bil vsled tega mir bližje in z mirom veselje ter vse druge dobrote, kakor stoje zapisane na krščanskih tablah v krščanskih hišah. Drugič sem bil oveseljen, ker je bila v tej družbi razdeljena mast po vsej pravici in v popolnem redu, kar pošteno srce vedno veseli. Oba poglavarja te prijazne mize, svetni in duhovni, samo da svetni vsled višje sarže razmeroma bolj, sta razodevala brez besedi svoje časti in oblasti, tako da bi ne bil s predstavljanjem v zadregi, če bi se tudi moral predstavljati pri solnčni kopeli. Izkratka: iz obrazov sta sijala solnce in polna luna, okoli katerih se tudi na nebu vrte druge zvezde. Tretji in poglavitni vir veselja je bila pa moja misel, da, kakor vsi debeli ljudje, tudi ta dva odločilna faktorja v zadevi mojega kosila morata biti dobrega, in posebno z lačnimi usmiljenega srca. Vse to

zneska dnevne državne podpore, ki ji (na Kranjskem 70 v, in če plačuje najemnino, po 1 K 5 v na dan). Ako ima žena enega ali dva otroka, ta postranski zaslužek ne sme presegati poldruge državne podpore, in ako ima vsaj tri otroke pod osmimi leti, ne sme presegati dvojne državne podpore.

3. Kdor plačuje stanarino, dobi višjo podporo. Treba je pa dokazati, da mora bivati v najetem stanovanju in da je bilo doslej plačevanje stanarine bistveno odvisno od dohodkov iz zaslužka vpoklicanca. V tem slučaju se za otroke oz. svojece lahko dovoli najemninski prispevek, če žena dobiva državno podporo ali ne.

4. Nezakonski otroci, ako jih je žena seboj privedla, ko se je omožila, in jih je doslej vpoklicanec pomagal vzdrževati, in ako nikogar ni, ki bi se ga moglo postavno k temu prisiliti, da bi jih vzdrževal, so tudi lahko deležni podpore. Doslej so bili nezakonski otroci poročenih brez podpore, kar je bilo z ozirom na to, da so nezakonski otroci samskih mater mogli biti poddore deležni, precej čudno.

5. Po novi določbi smejo podporo dobiti tudi rejenci, ki so bili že pred splošno mobilizacijo vzprejeti v rejo, kakor tudi redniki, obojni pa le v slučaju, če jih je vpoklicanec resnično vzdrževal in kdo drugi za-nje ne plačuje. Zgoraj omenjeni nezakonski otroci ter rejenci in redniki morejo dobivati podporo še-le od dneva, ko je bila ta odredba razglašena (11. febr. 1916).

6. Da dobivajo podporo posinovljenci in posinovniki ter žena, ki se je omožila, ko je bil mož že v vojaški službi, se je določilo že z razglasom z dne 24. decembra 1915. Posinovljenje se je pa moralo zgoditi že pred splošno mobilizacijo.

7. Dobivajo pa podporo tudi otroci, ki so bili rojeni po odhodu moža v vojno službo, seveda še-le od dneva svojega rojstva.

Komisije so dolžne, ker se razmere menjajo stvarno utemeljene ponovne prošnje sprejemati jih vnovič po storjenih poizvedbah, če so potrebne, natančno preizkusiti in nakaz podpore v svojem delokrogu izpremeniti. Četudi je bila prošnja že večkrat odklonjena, naj stranka dobi pismen in primerno utemeljen odlok na svojo novo prošnjo.

Sklep komisije je sicer končno veljaven, stranke se pa smejo zoper tak sklep pritožiti pri administrativnih sodiščih in tudi pri upravnem sodišču. Akti, ki se tičejo obravnav in so bili vloženi pri komisiji, se v slučaju pritožbe ne predlagajo ministrstvu za deželno brambo.

Na koncu se v razglasu komisijam priporoča, da naj se sicer varujejo interesi državnega zaklada, da naj se pa vendar upoštevajo vse razmere prosilcev in naj se naglo in človekoljubno postopa pri rešitvi prošenj.

Določbe te nove odredbe veljajo tudi za nazaj, tedaj imajo do časa, ko je bil kdo vpoklican, vzvratno moč.

Z ozirom na rastočo draginjo se bodo s to odredbo podpore znatno zvišale. Vseh krivic pa odredba še ne bo odpravila, ker pri delitvi podpor prihaja v poštev toliko raznih okoliščin, na katere se zakonodajec težko ozira. Zato minister članom komisij priporoča človekoljubje.

Poučni del.

Bode me! — Če te bode v pasu, namoči otiračo v jesihu in si jo ovij okrog pasu, vrh nje si ovij suho volmeno omotačo. Ko se je segrela otirača, je minul navadno že bodec, če ne, namoči še drugo. Kjer ni jesiha, zadostuje mrzla voda. — Dober je tudi obkladek pšenične moke in hrena. — Kogar napade bodec na poti, si nabere ali natrže lahko brezovega lubja, tropotca ali kaj podobnega in dene za pas. — Pri hudem bodcu je treba takoj poslati po zdravnika. — Za bodec

v pljučih je najboljši obkladek kisli kravji sir, če tega ni, vzemi kislega zelja, sveže čebule, jesiha ali saj vode. Treba je takoj zdravnika, tako tudi, če bode močno po črevih. Marsikdo se krči in poskuša vse po vrsti, ko ga bode in kolje po trebuhu, ko je že zamujeno, pa pošlje po zdravnika.

Napetost ali napenjanje. Kdor je napet, naj si utira vsak dan dvakrat trebuh z arnično tinkturo, naj se ogiblje težkih jedi, prevelikega sedenja, pa tudi predolge hoje, mrzlega tlaka in mokrega obuvala. Napetost po kosilu olajša požirek črne kave, v kateri se je kuhala kumna. Majaronov ali metin čaj, zobanje janeža pomaga tudi. Za hud slučaj napetosti si deni na trebuh majaronov obkladek ali smolnat obliž.

Zgaga mine rada, če uživaš nekaj dni v prah stolčene žgane jajčje lupine. Tak prah izčisti želodec, odpravi mrzlico in krepi život. — Tudi požirek tavžentrožinega čaja odpravi zgago. Nezdravo pa je vživati za zgago vsak dan sodo ali druge praške, ki samo želodec oslabe in so dostikrat vzrok hudih želodčnih bolezni.

Pijače za bolnike: 1. Na 6 žlic ječmenovega slada zlij 1/2 litra kropa, postavi na zapeček in precedi, ko je stalo 2 uri. — Če okisaš z limono ali z jabolčnim jesihom in osladiš z medom ali sladkorjem, bo tem bolje. — 2. Stolci češpljeve peške v čisti krpici, namoči in ožmi v vodi, osladi z medom. — 3. Nareži kislja jabolka, opari jih s kropom in pokrij. Ko so stala par ur, odlij vodo in osladi, ali pa kuhaj vodo s sladkorjem. — 4. Kuhaj nekoliko naphanega ovsa, dokler ni mehak, odlij vodo, zmešaj jo z medom in limono. — 5. Naber tropotca in kuhaj svežega ali posušenega s kepo kandisa in kani v pijačo kapljo limone. — Kupi v lekarni za groš tamarinde, kuhaj jo na litru vode do mehkega, precedi in kuhaj vodo še pol ure s sladkorjem. — Vse te pijače hlade vročino bolnikov, mečijo čreva in pospešijo ozdravljenje.

Konj se je vgriznil v jezik: Zmešaj medu, galuna in popra in žličico olja, pristavi k ognju, da se sprime in namaži s tem večkrat jezik. Če ima konj odlomljen zob mu ga odpili, da si ne rani jezika.

Konju pešajo noge: V pol litra dobrega žganja deni dve pesti stolčenih brinjevih jagod, pest stolčenega popra, pest soli in dve pesti vrbinnega pepela. V to namakaj gobo in utiraj konju vsak dan zjutraj in zvečer noge z gobo (od kolena doli). To ponavljaj dlje časa in ne puščaj tačas konja v vodo.

Za konjske otekline: Vzemi po pesti sleza, popelnov, pelina, zdravja vsega sveta, kozjih parkeljcev, koškov, skuhaj jih na vinu ali na pivu, zavij v krpo in naveži gorko na oteklino.

Konju se gnoje ušesa: Zmešaj žlico medu, žlico luga, žlico vode in žlico orehovega olja in maži s tem ušesa dvakrat na dan.

NOVEJŠE VESTI.

Dunaj, 23. febr. Na primorski bojni črti trajajo živahni topniški boji. Naši težki topovi so napravili požare za italijanskimi bojnimi črtami.

Dunaj, 23. febr. Pri Draču so bili sovražniki vrženi iz neke predpostojanke. Avstrijski letalec je z bombo zažgal in potopil italijansko prevozno ladjo v draškem pristanišču. — Iz Albanije je bilo odvedenih 125 tisoč Srbov in Črnogorcev na Krf in 20 tisoč jih je ostalo v Albaniji ter ravno toliko konj.

Dunaj, 23. febr. Pri Tarnopolu so naši vnovič odbili ruske napade proti okopom poljskih straž.

Dunaj, 24. febr. Naši so vrgli južno od Drača italijanske čete nazaj, ki so se umaknile v notranje utrbe Drača.

Berlin 23. febr. Proti Francozom so Nemci dosegli velik uspeh pri Verdunu, vzhodno od

reke Mase. Prodrli so z napadom 10 km široko črto prišli 3 km naprej in vjeli 3000 Francozov. V zgornji Alzaciji so vzeli postojanke v širini 700 metrov.

Petrograd, 20. febr. Na Kavkazu so Rusi vjeli pri zasledovanju Turkov še 49 častnikov in 2500 mož ter zaplenili 6 topov in več vojnega materiala. — Armence so Turki izgnali iz bivališč, češ, da so izdajalci.

Petrograd, 22. febr. V dumi je imel Sazonov dolg govor o položaju. Pohvalil je slogo med zavezniki, priporočil gospodarsko skupnost sporazuma po vojni, poklonil se Franciji, Angliji, Italiji in Japonski, potegnil se za samostojnost Poljske in izjavil, da je Rusija odločena nadaljevati boj do končne zmage, da se ne osnuje velika germansko-osmanska država.

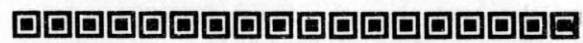
Pariz, 22. febr. Sinoči je bil na Francoskem sestreljen Zeppelinovec, ko je padel na tla, so bombe razpočile in ves zrakoplov razdejale.

Pariz, 23. febr. Vlada je opozorila konzule v Belfortu, da naj se preselijo v Lyon, ker je nevarnost, da Nemci napadejo mesto.

New York, 23. febr. Amerika noče odobriti nemškega stališča glede napadov na oborožene trgovske ladje.

Vsem županstvom naznanjamo, da se dobe „Potrdila o istovetnosti - Identitätsbescheinigung“ po 2 vin. komad in „Izkaz za moko“ po 4 vin. v tiskarni „Tiskovnega društva“ v Kranju.

Vsem rodoljubom toplo priporočamo za sedanji čas primerno dr. J. Lovrenčičevo brošuro „Oče naš!“, ki je izšla te dni v naši tiskarni na korist goriškim beguncem. Cena 50 vinarjev.

Pozor, članice Marijinih družb!

Izšel je v naši tiskarni Bleiweisov družbeni molitvenik: „Hči Brezmadežne“, ki obsega okrog 450 strani. Oblika je ista kakor pri „Tolažba dušam v vičah“. V prvem delu je ponatisnjen stanovski pouk, katerega so v prvi izdaji Slovenke z velikim navdušenjem sprejele. V drugem, novem delu je bogat marijanski molitvenik, ki nudi poleg drugih posebno veliko obhajilnih molitev in vse za družbe potrebne molitve. Pesmi je nad 30. Velja pa molitvenik rdečeo brezan 2-50 K. Naroča se lahko takoj pri „Tiskovnem društvu“ v Kranju.

Umetni zobje!

Ne da bi se izruvale zobne korenine, se ustavljajo ameriškanski umetni zobje posamezno ali celo zobovje, kakor se tudi plombirajo zobje vsak dan od 8. ure dopoldne do 6. ure zvečer v konc. zobotehničnem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana.

Stritarjeva ulica št. 7.

Kupujte razno manufakturno in galanterijsko blago vedno le pri

„Prvi gorenjski razpošiljalni“ Ivan Savnik, Kranj

ki prodaja dobro in trpežno blago po najnižjih cenah.